

УДК342.9:347.77

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.1.15>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТА ТА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Цілями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони, у сфері інтелектуальної власності є спрощення створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності на території Сторін, а також досягнення належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності [1]. Сучасний цивілізаційний розвиток характеризується посиленням значення результатів інтелектуальної діяльності в економічній, політичній та соціальній сферах суспільства, що передбачає удосконалення охорони та захисту інтелектуального продукту. Поняття охорони особистих немайнових та майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності є більш широким за змістом, а захист – є складовою охорони прав і застосовується у випадках поновлення порушених прав та усунення перешкод в процесі реалізації прав у галузі інтелектуальної власності, що було встановлено в попередніх дослідженнях [2, с. 131].

Чинне законодавство передбачає захист прав суб'єктів права інтелектуальної власності в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством. В контексті представленої проблематики збільшення кількості адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності передбачає вдосконалення інституту адміністративної відповідальності. Окреслене набуває якісно нового значення у світлі пошуку найбільш ефективних шляхів, механізму у вирішенні завдань і проблем, що стоять перед адміністративною наукою. Стосовно означеної тематики, встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення є важливим для правильної кваліфікації правопорушення і подальшого розгляду його уповноваженими органами. Вивчення особистості правопоруш-

ника, форми його вини, мотиву і мети діяння, наявність пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, підстав для звільнення від адміністративної відповідальності створює умови для прийняття справедливого рішення за результатами справи. Це актуалізує важливість та практичну доцільність теоретико-практичних досліджень вказаної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти адміністративного правопорушення відображено в працях таких учених-адміністративістів, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Д. Бахрах, Ю. Битяк, С. Братусь, А. Васильєв, В. Гаращук, І. Голосніченко, Є. Додін, Г. Забарний, Р. Калюжний, Л. Коваль, І. Коліушко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Є. Кубко, О. Кузьменко, Є. Курінний, Д. Лук'янець, О. Миколенко, Н. Нижник, О. Остапенко, В. Петков, П. Рабінович, В. Сіренко, В. Стефанік, С. Стеценко, Ю. Тихомиров, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа, О. Якуба та ін.

Значний внесок у дослідження сфери права інтелектуальної власності загалом та стосовно адміністративного правопорушення в означеній галузі зробили такі правники, як: Г. Андрощук, С. Бондаренко, Ю. Бошицький, О. Бутнік-Сіверський, Е. Гаврилов, В. Дозорцев, В. Дроб'язко, Р. Еннан, В. Жаров, І. Запорожець, А. Кодинець, Л. Комзюк, А. Майданевич, Н. Мироненко, Л. Новоселова, О. Орлюк, О. Підпригора, О. Світличний, О. Святоцький, О. Харитонова, О. Харитонов, Г. Черевко, О. Чомахашвілі, А. Чукаєва, О. Штефан, Є. Юркова та інші. Однак наявність значної кількості праць із цієї тематики не зменшує ступінь актуальності дослідження встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності в умовах гармонізації українського та європейського законодавства в означеному сегменті в контексті євроінтеграційних засад.

Метою статті є визначення актуальних питань встановлення суб'єкта і суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення у сфері права інтелектуальної власності та можливих шляхів їх вирішення

Результати дослідження. Для реалізації окресленої мети у теоретико-практичному аспекті є сенс звернутися до наукових досліджень, чинного законодавства та результатів правозастосовної практики. Так, відповідно до ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [3]. Щодо складу адміністративного правопорушення, то чинний кодифікований адміністративно-правовий акт використовує вказане поняття лише в обставинах, які виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення (проступок) (п. 1 ст. 247 КУпАП), не надаючи його визначення. Науковці надають різні визначення зазначеного правового явища, будемо вважати, що склад адміністративного правопорушення – це сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують діяння як адміністративне правопорушення (проступок) [4, с. 173].

Виходячи із аналізу норм чинного законодавства стосовно заданої проблематики адміністративним правопорушенням у сфері реалізації права інтелектуальної власності є протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння, яке посягає на врегульовані адміністративно-правовими нормами відносини у сфері власності, сільського господарства та у галузі здійснення підприємницької діяльності щодо об'єктів права інтелектуальної власності і за яке законом передбачено адміністративну відповідальність. Систему адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності складають склади проступків, передбачених ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17, 164-18 КУпАП.

Чинне адміністративне законодавство не надає визначення і не вживає термін «суб'єкт адміністративного правопорушення». КУпАП використовує термін «особа», що дає можливість припустити, що суб'єктом правопорушення може бути як «фізична», так і «юридична особа». В той же час, більш детальний аналіз

положень КУпАП надає можливість визнати, що суб'єктом адміністративного проступку є фізична особа, з врахуванням ознак, наданих в кодифікованому адміністративно-правовому акті: ст. 12 КУпАП встановлює вік порушника, з якого настає відповідальність (шістнадцять років); ст. 20 КУпАП передбачає необхідну умову притягнення до адміністративної відповідальності – осудність особи; ст. 33 КУпАП зазначає про врахування особи порушника при накладенні стягнення; ст. 268 КУпАП визнає право виступати рідною мовою в разі вчинення проступку. З цього приводу А. Комзюк та Є. Липій зауважують, що КУпАП «діє вже понад тридцять років, зберігаючи багато радянських підходів до регулювання адміністративної відповідальності. Один із них – це визнання суб'єктом цієї відповідальності лише фізичних осіб – громадян України, іноземців та осіб без громадянства» [5, с. 35]. За умов радянського планового господарства, на думку І. Зуба, ідея встановлення відповідальності службових осіб підприємств, установ і організацій в разі невиконання ними своїх службових обов'язків, а не юридичних осіб, була виправданою, оскільки замість перекладання грошей із однієї «майже» державної кишені в іншу була введена конкретна відповідальність винних посадових осіб [6, с. 9]. Відтак, КУпАП закріпив відповідальність лише фізичних осіб.

Серед науковців питання визнання суб'єктом адміністративної відповідальності юридичних осіб залишається дискусійним [7, с. 65]. Основний аргумент противників визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного правопорушення – це неможливість встановлення вини юридичної особи як необхідного елементу складу адміністративного проступку, визнання мети застосування відповідальності до юридичної особи та її юридичних наслідків. Представники науки адміністративного права пояснюють таку ситуацію і пропонують різноманітні шляхи вдосконалення законодавства. Так, Є. Додін зауважує, що перехід до ринкової економіки посилив статус суб'єктів господарювання як фізичних осіб-підприємців, так і юридичних осіб. Такі суттєві зміни в житті країни, на погляд правника, повинні були стимулювати внесення змін до адміністративного законодавства, в першу чергу, до загальної частини КУпАП, а потім, в залежності від них, і до особливої та процесуальної. Але такого рішучого кроку зроблено не було і тоді, під тиском об'єктивної необхідності приведення законодавства про адміністративну

відповідальність до вимог дійсності, для забезпечення загальнодержавних інтересів, оминаючи норми загальної частини кодексу, була прийнята значна група нормативних актів, які докорінно змінили ряд закладених в КУпАП положень про підстави адміністративної відповідальності та визнали суб'єктами адміністративних проступків юридичних осіб. Така тенденція знайшла своє відображення в подальшому в багатьох законах [8, с. 15]. Аргументована позиція науковця заслуговує на увагу і підтримку.

Однак, слід вказати на зміни в підході до визначення суб'єктів адміністративної відповідальності в КУпАП. Так, наприклад, ст. 27 КУпАП передбачає можливість накладання штрафу на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених КУпАП та іншими законами України. Також ч. 1 ст. 14-2 КУпАП містить положення про те, що адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху несе відповідальна особа – фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб. Тобто, поступово відбувається фрагментарне, в окремих положеннях кодифікованого адміністративно-правового акту визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності. Узагальнюючи, зазначаємо, що ми приєднуємося до думок вчених, які визнають законодавчо закріплене існування інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб та підтримують визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративних правопорушень.

Розглянемо питання про суб'єктів складу адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності. Відповідно до загальноприйнятої класифікації, за якої суб'єктів поділяють на два види – загальний та спеціальний [9, с. 21–22; 10, с. 232; 11, с. 87; 12, с. 179], загальним суб'єктом складу адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, згідно з чинним КУпАП, є фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення шістнадцятирічного віку. Наприклад, згідно зі ст. 51-2 КУпАП у випадках незаконного використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікро-

схеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або іншого умисного порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, суб'єктом складу правопорушення є фізична особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення шістнадцятирічного віку, осудна.

Спеціальний суб'єкт складу правопорушення, зазначають науковці, характеризується спеціальними ознаками, наявність яких дає можливість притягнути порушника до адміністративної відповідальності. Спеціальні ознаки суб'єкта поділяють на групи за певними критеріями, наприклад, відповідно до особливостей трудової діяльності (посадові особи, підприємці); за наявністю протиправної поведінки в минулому (особа раніше притягувалася до адміністративної відповідальності); інші особливості суб'єкта (представник власника, хворий) [13, с. 286, 345]. Як правило, спеціальний суб'єкт визначається безпосередньо в положеннях нормативно-правового акту. Так, у сфері права інтелектуальної власності спеціальними суб'єктами складу правопорушень є фізичні особи, які вчинили ті самі дії повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за правопорушення, а також суб'єкти господарської діяльності (фізичні особи-підприємці та юридичні особи).

Визнання суб'єктом складу адміністративного правопорушення суб'єктів підприємницької діяльності передбачає диспозиція ч. 1 ст. 164-3 КУпАП – «незаконне копіювання форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само імітація, копіювання, пряме відтворення товару іншого підприємця, самовільне використання його імені тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої». Відповідно до ст. 42 ГК України підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Суб'єктами господарювання, згідно з ч. 2 ст. 55 ГК України, є: господарські організації – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку, та громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську

діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [14]. Відтак, суб'єкти господарської діяльності є суб'єктами складу правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164-3 КУпАП.

Ще одним прикладом визнання суб'єктів підприємницької діяльності суб'єктами складу адміністративного правопорушення у сфері права інтелектуальної власності є положення ст. 164-6 КУпАП. Відповідно до ч. 1 ст. 164-6 КУпАП демонстрування фільмів або розповсюдження фільмів шляхом продажу чи передачі в прокат фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією фільмокопій, а також грошей, отриманих від їх демонстрування, продажу або передачі в прокат. Опрацювання Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1315, вказує на те, що прокатне посвідчення видається Держкіно юридичній або фізичній особі, яка відповідно до законодавства є суб'єктом підприємницької діяльності (п.3 Положення) [15]. Отже, суб'єкти підприємницької діяльності можуть бути визнані суб'єктами складу адміністративного правопорушення в разі порушення положень ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17 КУпАП.

Крім суб'єкту до суб'єктивних ознак складу адміністративного правопорушення входить суб'єктивна сторона. В адміністративно-правовій науці дослідженню суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення приділяється значна увага. Правники-адміністративісти визначають її по-різному, а саме: 1) «внутрішня сторона проступку, психічний стан суб'єкта проступку, що характеризує його волю, яка виявляється в протиправній дії, його ставленні до дії, яку він вчинив» [16, с. 435]; 2) «психічне відношення особи до вчиненого нею протиправного діяння і включає в себе три елементи (вину, мотив, ціль), де вина виступає обов'язковим елементом складу адміністративного правопорушення» [17, с. 74]; психічне ставлення суб'єкта до вчиненого антигромадського діяння [18, с. 283]. Загалом, кожен науковець звертає увагу на психічне ставлення особи, яка вчинила протиправне діяння, до скоєного та його наслідків. Однак чинний КУпАП

не містить поняття суб'єктивної сторони складу правопорушення. Отже, пропонуємо включити до проекту Кодексу України про адміністративні проступки положення про склад проступку і визначення кожної структурної ознаки складу, в тому числі суб'єкту і суб'єктивної сторони.

Суб'єктивна сторона, в свою чергу, має основні та факультативні ознаки. Висновки теоретиків адміністративного права базуються на визнанні вини «конституїтивною (атрибутивною) ознакою суб'єктивної сторони» [16, с. 435] адміністративного правопорушення, вбачаючи в ній психічне ставлення особи до вчиненого нею протиправного суспільно шкідливого діяння та його наслідків. В практичній діяльності одним із важливих завдань в процесі аналізу суб'єктивної сторони складу правопорушення є встановлення вини. Як зауважує В. Колпаков, ст.9 КУпАП визнає адміністративний проступок діянням винним, тому «відсутність у діянні вини означає відсутність у ньому суб'єктивної сторони і складу правопорушення взагалі» [19, с. 270].

Законодавство про адміністративну відповідальність, не надаючи визначення вини, вказує на умисні і необережні правопорушення. Варто зауважити, що Д. Лук'янець, дослідивши концептуальні засади та проблеми право-реалізації інституту адміністративної відповідальності, запропонував розширити існуючий перелік форм вини для адміністративних правопорушень за рахунок введення таких її форм, як намір та необачність [20, с. 6]. У дослідженні будемо опиратися на положення, передбачені чинним адміністративно-деліктним законодавством. Відповідно до ст. 10 КУпАП умисел має місце тоді, коли особа, яка вчинила діяння, усвідомлювала протиправний характер своєї дії або бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків. Щодо сфери інтелектуальної власності, то протиправні діяння, передбачені ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17 КУпАП, можуть бути вчинені лише умисно. Умисел може бути прямим, коли особа, яка вчинила діяння, усвідомлювала його протиправний характер, передбачала і бажала настання шкідливих наслідків, а також непрямий, коли особа усвідомлює характер діяння, передбачає шкідливі наслідки і не бажає, але свідомо допускає їх настання. В цій ситуації, як свідчить аналіз складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, вони

є формальними і в них не передбачено таку ознаку як настання шкідливих наслідків, а відповідальність настає за сам факт вчинення діяння. Умисел у формальних складах полягає в усвідомленні особою протиправності діянь і бажанні їх вчинити. Серед складів адміністративних правопорушень у сфері права інтелектуальної власності лише ст. 51-2 КУпАП передбачає умисел як ознаку складу проступку – «незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом». Всі інші статті 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17 КУпАП безпосередньо не використовують поняття умисел, хоча аналіз диспозицій вказує, що це маєтись на увазі. Наприклад, про прямий умисел порушення законодавства про племінну справу у тваринництві свідчать наступні діяння: 1) оформлення сертифікатів племінних (генетичних) ресурсів без урахування даних офіційного обліку продуктивності тварин, офіційної оцінки за типом, результатів генетичної експертизи походження та аномалій тварин, 2) внесення до документів з племінного обліку недостовірних даних, 3) недодержання встановлених технологічних та ветеринарно-санітарних вимог і правил щодо отримання, зберігання та використання племінних (генетичних) ресурсів (ч. 1 ст. 107-1 КУпАП). В даній ситуації правопорушник усвідомлює протиправність своїх діянь і бажає їх вчинити. Також ст. 164-6 КУпАП передбачає відповідальність за демонстрування фільмів або розповсюдження фільмів шляхом продажу чи передачі в прокат фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів. Вчинення зазначених діянь відбувається лише в результаті умисних дій особи, в даній ситуації суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.

Якщо стосовно вини як основної ознаки суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення позиції правників однакові, то щодо факультативних ознак різняться. Ряд

науковців визнають факультативними ознаками суб'єктивної сторони складів адміністративних правопорушень мотив і мету [12, с. 175], інші стверджують про необхідність встановлення мети правопорушення та відсутність мотиву як кваліфікуючої ознаки проступку в чинному адміністративно-деліктному законодавстві [18, с. 363], є правники, які не акцентують увагу на факультативних ознаках [21, с. 221]. У контексті заявленої проблематики цікавим є твердження В. Колпакова про те, що важливе місце у психіці винної особи посідають настрої, емоції, спонукання та переживання, які не є ознаками суб'єктивної сторони складу правопорушення, однак в окремих випадках мають юридичне значення [19, с. 274].

Факультативними ознаками адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є мотив і мета. Мета є бажаним результатом (наслідком), заради якого особа вчиняє протиправне винне суспільно шкідливе діяння. Мета є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складу порушення, коли це передбачено в диспозиції нормативно-правової норми. Ряд статей КУпАП, які передбачають адміністративну відповідальність за правопорушення у галузі інтелектуальної власності, містять норму про мету діяння, зокрема, отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця (ч. 3 ст. 164-3), розповсюдження фільмів шляхом виготовлення фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів з метою їх демонстрування, продажу, передачі в прокат (ч. 3 ст. 164-6). Інші адміністративно-правові норми КУпАП, які регулюють правовідносини у сфері інтелектуальної власності, прямо не передбачають ознаку мети, але все одно вона є у складах таких правопорушень, як порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 51-2), порушення законодавства про племінну справу у тваринництві (ст. 107-1), порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності) (ст. 156-3), недобросовісна конкуренція (ст. 164-3), демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164-6), порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164-7), незаконне

розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних (ст. 164-9), порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорту дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорту обладнання чи сировини для їх виробництва (ст. 164-13), порушення умов і правил, що визначають порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет (ст. 164-17), наведення завідомо недостовірної інформації у заявах про припинення авторського права і (або) суміжних прав, вчинених з використанням мережі Інтернет (ст. 164-18). Вважати, що всі зазначені правопорушення не передбачають мети, було б неправильно. Слід констатувати – всі правопорушення у сфері інтелектуальної власності є умисними і передбачають наявність мети, хоча склади лише окремих правопорушень визначають її як обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони.

Під мотивом розуміється усвідомлене особою внутрішнє спонукання, яким вона керувалася при вчиненні проступку [12, с. 175]. А. Колот зауважує, що мотив породжує певні дії людини. «Мотив знаходиться «всередині» людини, має «персональний» характер», він «не тільки спонукає людину до дії, а й визначає, що треба зробити і як саме здійснюватиметься ця дія» [22, с. 34]. Саме наявність мотиву сприяє вчиненню особою неправомірного діяння. У диспозиціях статей КУпАП, які передбачають відповідальність за порушення у галузі інтелектуальної власності, не вказано мотиви протиправних діянь, відтак вони можуть бути різними. П. Макушев та А. Хрідочкін підтримують думку дослідників про те, що «порушення права інтелектуальної власності може вчинитися з різних, але обов'язкового корисливих мотивів: отримання прибутку, призначення на посаду тощо» [23, с. 180]. Справді, корисливі мотиви, на нашу думку, переважають у діяннях правопорушників у галузі інтелектуальної власності.

Висновки. Підсумовуючи, вважаємо встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності актуальними питаннями науки адміністративного права. Вдосконалення вітчизняного законодавства про адміністративну відповідальність за порушення у сфері інтелектуальної власності є об'єктивною тенденцією у намічених відповідно до низки стратегічних документів напрямках реформування інститутів як адміністративної відповідальності, так і права інтелектуальної влас-

ності. Адміністративно-деліктне законодавство потребує оновлення і осучаснення відповідно до нових концептуальних засад адміністративного права як фундаментальної галузі українського публічного права. Новелами нового кодифікованого закону в межах означеної проблематики має стати розмежування і встановлення сутності адміністративного правопорушення та адміністративного проступку, визначення складу адміністративного правопорушення та його ознак, визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності, виокремлення в окрему главу КУпАП адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27 червня 2014 р, ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
2. Капітаненко Н.П. Адміністративно-правовий захист авторських прав: стан законодавства. *Право і суспільство*. 2017. № 3. с. 129 – 134.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 122.
4. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт.кол.), В. М. Гарашук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.
5. Комзюк А.Т., Липій Є.А. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: деякі проблеми правового регулювання. *Право і Безпека*. 2017. № 2. С. 34-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2017_2_8.
6. Зуб И. О правовой природе финансовых санкций. *Государство и право*. 1997. № 3. с. 7 – 10.
7. Капітаненко Н.П. Актуальні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб за правопорушення в гральному бізнесі. *Підприємництво, господарство та право*. 2010. № 12. С. 64–67.
8. Додин Е.В. Место и роль административного права в регулировании общественных отношений в Украине. Матеріали III Національної науково-теоретичної конференції «Українське адміністративне право: стан і перспективи реформування». *Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. Випуск 19*. Одеса., Юридична література, 2003. С. 12 – 17.
9. Адміністративна відповідальність в Україні: навчальний посібник / за заг. ред. доц. А.Т. Комзюка. 2-е вид., перероб. і доп. Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.
10. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навчальний посібник / С.Г. Стеценко. К. : Атіка, 2007. 624 с.

11. Адміністративне право України : навчальний посібник / за заг. ред. Т.О. Коломосьць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 216 с.

12. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю.П. Битяка. К. : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / Р.А. Каложний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. 2-ге вид. К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 655 с.

14. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.

15. Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-98-%D0%BF#Text>

16. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. /ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К. : Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

17. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник / О.І. Миколенко. Х. : Одиссей, 2010. 368 с.

18. Курс адміністративного права України: підруч./ В.К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.]. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.

19. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.

20. Лук'янець Д. М. Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми правореалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. юридич. наук : Національна академія наук України Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : 2007. 43 с.

21. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2003. 896 с.

22. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник. К. : КНЕУ, 1998. 224 с.

23. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Проблеми визначення суб'єктивних ознак складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2020. №4. с. 175-182, с.180.

Капітаненко Н.П. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТА ТА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті досліджено та розкрито питання встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності на основі аналізу чинного законодавства України й практики його реалізації, наукових досягнень юридичної науки.

Встановлено, що визначення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення є важливим для правильної кваліфікації правопорушення і подальшого розгляду його уповноваженими органами. Вивчення особистості правопорушника, форми його вини, мотиву і мети діяння, наявність пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, підстав для звільнення від адміністративної відповідальності створює умови для прийняття справедливого рішення за результатами справи.

Визначено, що суб'єктами складу адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є фізичні та юридичні особи. Виявлено, що склади адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності формальні, вони не містять положень про шкідливі наслідки, відповідальність суб'єкта настає за сам факт вчинення діяння.

З'ясовано, що крім суб'єкту до суб'єктивних ознак складу адміністративного правопорушення входить суб'єктивна сторона, яка має основні та факультативні ознаки. Основною ознакою суб'єктивної сторони складу адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є вина, яка характеризує психічне ставлення особи до вчиненого нею протиправного суспільно шкідливого діяння та його наслідків у формі умислу чи необережності. Щодо сфери інтелектуальної власності, то протиправні діяння, передбачені чинним законодавством, можуть бути вчинені лише умисно. Встановлено, що факультативними ознаками адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є мотив і мета. Мета є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складу правопорушення, коли це передбачено в диспозиції правової норми. Зазначено, що у діяннях правопорушників у галузі інтелектуальної власності переважають корисливі мотиви. Визначено, що вдосконалення вітчизняного законодавства про адміністративну відповідальність за порушення у сфері інтелектуальної власності є об'єктивною тенденцією у намічених відповідно до низки стратегічних документів напрямках реформування інститутів як адміністративної відповідальності, так і права інтелектуальної власності.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, склад правопорушення, суб'єкт, суб'єктивна сторона, право інтелектуальної власності.

Kapitanenko N.P. TOPICAL ISSUES OF DETERMINATION A SUBJECT AND A SUBJECTIVE SIDE OF THE BODY OF ADMINISTRATIVE OFFENSE IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT

The article examines and reveals the issues of determination a subject and subjective side of the body of the administrative offense for violation of legislation in the field of intellectual property based on the analysis of current legislation of Ukraine and the practice of its implementation, scientific achievements of legal science.

It is established that the determination of the subject and the subjective side of the body of administrative offense is important for the correct classification of the offense and its further consideration by the authorized bodies. The study of the personality of the offender, the form of his/her guilt, the motive and purpose of the act, the existence of mitigating and aggravating circumstances, the grounds for release from administrative liability creates the conditions for a fair decision on the outcome of the case.

It is determined that the subjects of the body of administrative offense in the field of intellectual property are individuals and legal entities. It was found that the body of administrative offense in the field of intellectual property is formal, it does not contain provisions on harmful consequences, the responsibility of the subject arises for the very fact of the act.

It was found that in addition to the subject, the subjective features of the body of administrative offense include the subjective side, which has the main and optional features. The main feature of the subjective side of the body of administrative offenses in the field of intellectual property is guilt, which characterizes the mental attitude of a person to the committed illegal socially harmful act and its consequences in the form of intent or negligence. With regard to the sphere of intellectual property, illegal acts provided by the current legislation can be committed only intentionally. It is established that the optional features of administrative offenses in the field of intellectual property are motive and purpose. The purpose is a mandatory feature of the subjective side of the body of offense, when it is provided in the disposition of the rule of law. It is noted that the actions of offenders in the field of intellectual property are dominated by selfish motives. It is determined that the improvement of Ukrainian legislation on administrative liability for infringements in the field of intellectual property is an objective trend in the areas of reforming the institutions of both administrative liability and intellectual property right outlined in accordance with a number of strategic documents.

Key words: administrative offense, body of offense, subject, subjective side, intellectual property right.